herpy

WARANY

Waran olbrzymi

Varanus giganteus

Varanus giganteus to największa jaszczurka Australii: smukły, długoszyi waran pustynny osiągający do 250 cm, z jasną, siateczkowato rysowaną głową i poprzecznymi rzędami dużych, jasnych plam na grzbiecie. Jest szybki, aktywny w dzień i żywi się gadami, ssakami oraz padliną. Wiedza o jego hodowli jest skąpa. Gatunek wymaga całego pomieszczenia, silnego grzania i UVB, potrafi mocno ugryźć i uderzać ogonem.

Rodzina: Varanidae Nazwa angielska: Perentie

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**150-250 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Skalny, naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia, półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Ekspert**

HODOWLA

Min. terrarium	**500 × 200 × 200 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**25-35 °C**
Miejsce wygrzewania	**50-58 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**30-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady i kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**5-17 jaj**
Inkubacja	**180-190 dni** przy 28-31 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus giganteus to największa jaszczurka Australii i czwarta co do wielkości żyjąca jaszczurka na świecie. Dorosłe osobniki osiągają 150-250 cm długości łącznie z ogonem i mogą ważyć do 20 kg. Na tle innych dużych waranów gatunek jest smukły, ma wąską głowę z długim pyskiem o równoległych bokach, długie kończyny i ogon silnie spłaszczony bocznie. Głowa i szyja są kremowobiałe z siateczką czarnych linii i plamek. Tułów jest żółty do kremowego, z poprzecznymi rzędami dużych, jasnych plam i brązowych rozet, a kończyny są ciemne w białe plamki. Spód ciała ma ciemny, siateczkowaty wzór.

Gatunek opisano w 1845 roku i należy on do podrodzaju *Varanus* razem z dużymi australijskimi waranami naziemnymi. Od *Varanus gouldii*, *Varanus panoptes* i *Varanus rosenbergi* odróżnia go wąski pysk o równoległych bokach, nozdrza położone dwa razy dalej od oka niż od czubka pyska oraz większa liczba rzędów łusek w połowie tułowia.

Gatunek jest płochliwy i zwykle wycofuje się, zanim zostanie zauważony. Odkryty albo zamiera w bezruchu, albo szybko ucieka, a przyparty do muru staje wyprostowany, nadyma szyję, syczy, uderza ogonem i może zaatakować z otwartym pyskiem. Ugryzienia i pazury mogą spowodować poważne obrażenia, a ugryzienie wywołuje w ciągu kilku minut obrzęk,

trudne do zatamowania krwawienie i ból, który może promieniować aż do łokcia i utrzymywać się przez kilka godzin.

V. giganteus wymaga całego pomieszczenia lub dużego, bezpiecznego wybiegu i najlepiej sprawdza się u hodowców z doświadczeniem z innymi dużymi waranami. Poza Australią gatunek rozmnażano tylko sporadycznie. Długość życia w niewoli nie jest udokumentowana; 10-20 lat podane w ramce zapożyczono od *Varanus gouldii*.

Występowanie i środowisko

Varanus giganteus zamieszkuje suche rejony środkowej i zachodniej Australii, na zachód od Wielkich Gór Wododziałowych: zachodni Queensland, północną Australię Południową, Terytorium Północne i znaczną część Australii Zachodniej. Gatunek obserwuje się rzadko, ponieważ jest płochliwy, a duża część jego zasięgu leży daleko od siedzib ludzkich. Nie występuje poza Australią.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Varanus giganteus żyje na pustyniach, półpustyniach i w suchych zaroślach, zwłaszcza na terenach skalistych z występami, wąwozami i ubitą ziemią z luźnymi kamieniami. Jako kryjówek używa nor i potrafi wykopać nową norę w kilka minut. Klimat w obszarze występowania jest gorący i suchy, z bardzo upalnymi latami, chłodnymi nocami i chłodnymi zimami.

Zwierzę jest aktywne w dzień i podczas polowania pokonuje duże odległości. Z łatwością wspina się po skałach i drzewach, staje na tylnych łapach i ogonie, by rozejrzeć się po terenie, a czasem szuka pokarmu w płytkiej wodzie. Jaja składane są w ziemi lub w termitierach.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Varanus giganteus* jest skąpa. Zalecenia opierają się na innych dużych australijskich waranach naziemnych, takich jak *Varanus gouldii* i *Varanus panoptes*, które mają podobne wymagania.

Terrarium dla warana naziemnego powinno mieć długość co najmniej pięciokrotności, a szerokość i wysokość dwukrotności długości ciała zwierzęcia od pyska do kloaki. Dla dorosłego osobnika oznacza to co najmniej 500 × 200 × 200 cm (długość × szerokość × wysokość). Jeszcze lepsze jest całe pomieszczenie lub duży, bezpieczny wybieg zewnętrzny w ciepłej części roku. Młode mogą zacząć w mniejszym terrarium, ale szybko rosną, a miejsce dla dorosłego zwierzęcia musi być gotowe przed zakupem. Podłoga musi wytrzymać głębokie i ciężkie podłoże.

Podłoże powinno być głębokie, najlepiej 50 cm, z piasku i ziemi, tak by zwierzę mogło kopać własne korytarze, które się nie zawalą. Żywe rośliny nie przetrwają. Wyposaż terrarium w duże, stabilne stosy kamieni, grube, wydrążone pnie i mocne konary, które muszą być solidnie zamocowane, bo zwierzę jest silne i się wspina. Na obu końcach powinno być kilka dużych kryjówek. Drzwi muszą szczelnie przylegać i dać się zamknąć na zamek, a wszystkie źródła ciepła muszą być osłonięte, tak by zwierzę nie mogło się poparzyć ani ich zerwać. Do wyposażenia należy też miska z wodą, do której zwierzę może wejść.

TEMPERATURA

Varanus giganteus pochodzi z gorącego, suchego klimatu i potrzebuje dużego gradientu temperatur. Wartości temperatury i wilgotności zapożyczono od *Varanus gouldii*. W dzień temperatura powinna wynosić 25-35 °C od chłodnego do ciepłego końca. Miejscem do wygrzewania jest duży, płaski kamień lub płyta, której temperatura powierzchni mierzona termometrem na podczerwień wynosi 50-58 °C. W nocy temperatura spada do 20-24 °C.

Użyj kilku lamp nad dużą powierzchnią, tak by całe ciało mogło leżeć w cieple i żadna część zwierzęcia nie została poparzona pod pojedynczym stożkiem światła. Zwierzę musi też mieć możliwość ochłodzenia się w cieniu lub w norze. Lampy montuje się w ceramicznych oprawkach za kratą, a wszystkie źródła ciepła steruje się termostatem. Temperatura powierzchni miejsca do wygrzewania jest ważniejsza niż temperatura powietrza. Zimowanie nie jest konieczne przy zwykłym utrzymaniu; zob. Rozmnażanie.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 30-60 %, a wentylacja musi być dobra, tak by powietrze pozostawało suche, a podłoże nie pleśniało. Ważniejsze od powietrza jest podłoże, które w głębi powinno być lekko wilgotne, żeby wykopane korytarze się trzymały i żeby zwierzę mogło szukać wilgoci podczas linienia, podczas gdy powierzchnia pozostaje sucha. Zawsze musi stać duża, stabilna miska ze świeżą wodą, z której zwierzę może pić i do której może wejść. Wymieniaj wodę codziennie.

OŚWIETLENIE I UVB

Varanus giganteus jest aktywny w dzień i wygrzewa się w pełnym słońcu, dlatego potrzebuje silnego światła i UVB. UVB jest niezbędne, by zwierzę mogło wytwarzać witaminę D3, przyswajać wapń i uniknąć choroby kości. Stosuj mocne świetlówki UVB lub lampy rtęciowe nad miejscem do wygrzewania, bez szkła czy plastiku pomiędzy. Gatunek należy do strefy Fergusona 3, czyli zwierząt dziennych, które intensywnie się wygrzewają. Wymieniaj źródła UVB zgodnie z zaleceniami producenta, bo emisja UV słabnie na długo przed przepaleniem się lampy.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

W naturze dorosłe osobniki zjadają głównie gady, w tym inne warany, oraz ssaki, takie jak gryzonie, torbacze i młode kangury, w mniejszym stopniu ptaki i jaja, a także padlinę. Młode zjadają przede wszystkim stawonogi, takie jak szarańczaki i skolopendry.

Dorosłe zwierzęta dostają całe, rozmrożone ofiary: myszy, szczury, pisklęta kurze i przepiórki, uzupełniane jajami i dużymi owadami. Młode dostają owady i małe, rozmrożone myszy. Rytm karmienia zapożyczono od *Varanus gouldii*: rosnące młode karmi się codziennie, dorosłe co 3.-5. dzień, zależnie od wielkości ostatniego posiłku. Podawaj pokarm długą pęsetą lub szczypcami i kładź go na czystej powierzchni, żeby zwierzę nie połykało podłoża. Otyłość to najczęstszy problem waranów w niewoli, zwłaszcza gdy podstawą diety są gryzonie, dlatego zmieniaj gryzonie, ptaki i owady i kontroluj wagę. Całe ofiary z kośćmi pokrywają większość zapotrzebowania na wapń; owady dla młodych oprósza się wapniem.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Varanus giganteus jest duży, silny i szybki. Ugryzienie powoduje głębokie rany, obrzęk w ciągu kilku minut, trudne do zatamowania krwawienie i ból utrzymujący się kilka godzin. Ogon służy jako bicz, a pazury są długie i ostre. Gdy zwierzę czuje się zagrożone, może stanąć wyprostowane, nadąć szyję i zaatakować z otwartym pyskiem. Obrażenia dłoni i ramion mogą być poważne, dlatego zwierzę przenosi się zawsze ostrożnie, w grubych rękawicach lub w skrzyni.

Gatunek nie oswaja się łatwo. Daj nowemu zwierzęciu spokój przez kilka tygodni, a potem bądź spokojny i przewidywalny. Zwierzęcia nie bierze się do rąk bez potrzeby. Jak wszystkie gady, warany mogą przenosić salmonellę, więc po każdym kontakcie ze zwierzęciem, terrarium i pokarmem myj ręce mydłem.

Zwierzęta trzyma się pojedynczo. Dorosłe osobniki są terytorialne, a duże zjadają mniejsze osobniki własnego gatunku. Samca i samicę łączy się tylko na czas kopulacji. Wzbogacanie środowiska, takie jak żywe owady, ukryty pokarm i nowe przedmioty, utrzymuje zwierzę w aktywności.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Dymorfizm płciowy i dojrzałość płciowa nie są udokumentowane u *Varanus giganteus*. U większości dużych waranów samce są większe i masywniejsze od samic, a płeć najpewniej określa lekarz weterynarii, np. za pomocą USG lub zdjęcia rentgenowskiego. Zwierzę przeznacza się do rozrodu dopiero wtedy, gdy jest w pełni dorosłe i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Varanus giganteus tylko sporadycznie rozmnażano w niewoli i nie istnieje właściwy poradnik rozmnażania tego gatunku. U waranów z chłodniejszych rejonów Australii okres spoczynku zimą pobudza gotowość do rozrodu: 1-3 miesiące w temperaturze około 15 °C przy krótszym dniu i tylko krótkim czasie pod lampą grzewczą. Pomaga też okres, w którym samiec i samica przebywają osobno. Samca wpuszcza się do samicy pod nadzorem, a przy oznakach walki zwierzęta się rozdziela. Terrarium musi być na tyle duże, by samica mogła uciec.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Wielkość zniesienia nie jest udokumentowana u *Varanus giganteus*; 5-17 jaj podane w ramce zapożyczono od *Varanus gouldii*. Samica musi mieć skrzynię lęgową z co najmniej 50 cm wilgotnego, zbitego piasku i ziemi, w której może wykopać komorę. Bez odpowiedniego miejsca może zatrzymać jaja, a zatrzymanie jaj może być śmiertelne. Samica przestaje jeść przed złożeniem jaj, a po nim musi dostać obfity pokarm.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

INKUBACJA

Czas i temperatura inkubacji nie są udokumentowane u *Varanus giganteus*; 180-190 dni w 28-31 °C podane w ramce zapożyczono od *Varanus gouldii*, a u innych dużych australijskich waranów inkubacja trwa do 270 dni. Jaja wyjmuje się wkrótce po złożeniu, nie obracając ich, i umieszcza w wermikulicie lub perlicie zmieszanym z taką samą wagowo ilością wody, przy wilgotności 80-90 %. Nie otwieraj jaj, które się opóźniają, ale nadal wyglądają na żywe.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Wiedza o odchowie młodych jest niemal żadna. Młode potrzebują bezpiecznego terrarium z głębokim podłożem, wieloma kryjówkami i UVB, a karmi się je małymi owadami i małymi, rozmrożonymi myszami. Rosną szybko i wkrótce potrzebują dużo więcej miejsca. Trzymaj je osobno, żeby się nie raniły.

Zdrowie i częste błędy

Większość chorób wynika z błędów w urządzeniu terrarium. Typowe problemy dużych waranów to:

- Problemy z kośćmi przy niedoborze UVB, wapnia i D3.
- Otyłość przy zbyt dużej ilości gryzoni i zbyt małej przestrzeni i ruchu.
- Rany od ugryzień i pazurów, często po niewłaściwym obchodzeniu się ze zwierzęciem. Dokładnie oczyść ranę i zgłoś się do lekarza, jeśli ugryziony został człowiek, a do weterynarza, jeśli ranne jest zwierzę.
- Pasożyty jelitowe i krwi. Zleć badanie próbki kału, gdy nowe zwierzę trafia do domu.
- Problemy ze składaniem jaj u samic, np. zatrzymanie jaj, które może być śmiertelne. Zapewnij samicy głęboką skrzynię lęgową i udaj się do weterynarza, jeśli jest wzdęta i przez długi czas odmawia pokarmu.
- Oparzenia od nieosłoniętych źródeł ciepła.
- Stres i nieudane linienia przy zbyt suchych warunkach lub zbyt małej liczbie kryjówek.

Australia nie zezwala na eksport dzikich gadów, więc zwierzęta poza Australią pochodzą z hodowli. Zawsze pytaj o pochodzenie zwierzęcia. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je albo ma rany, obrzęki lub problemy z oddychaniem.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.